

*Πίστεως ἄγκυρα γὰρ ἡμῖν
 Θεῖος ἦν λόγος ὁ μαρτυρῶν
 Ὅτι ζήσονται οἱ νεκροί, καὶ
 Ἐπὶ Κύριον πεποιθότες
 Ἐνδαιμονήσουσιν ἔσαί.*

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣΕΔΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ.— Περὶ τῆς ὑγειονομικῆς προπαρασκευῆς καὶ ὀργανώσεως τῆς χώρας. Νέαι κατευθύνσεις, ὑπὸ Ἑμμ. Μανουσάκη*.

Εἰς ὅλους τοὺς πολεμικοὺς τομεῖς, ἀλλὰ περισσότερον εἰς τὸν ὑγειονομικὸν ἢ ἔλλειψις στρατηγικῶν προβλέψεων ἐπάγεται αἰφνιδιασμοὺς καὶ συμφορὰς.

Ὑπενθυμίζομεν τὰς ἐκατόμβας τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου λόγῳ τῶν κρουοπαγημάτων. Κατ' αὐτὸν φυσικοὶ καὶ ἀνθρώπινοι παράγοντες συνετέλεσαν τότε, ὥστε νὰ μὴ διασωθοῦν ὅσοι ἔπρεπε ἐκ τῶν βαρέως τραυματιῶν τῶν σπλάγχων, νὰ ἐπιδεινωθῇ ἡ θέσις τῶν λοιπῶν καὶ νὰ ἔχουν σήμερον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μεγάλας ἀναπηρίας. Κάτι τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει εἰσέτι τονισθῆ ἑπαρκῶς, εἶναι ὅτι τὸ ἔπος τῆς βορείου Ἠπείρου δὲν ἐγράφη ἄνευ δεινῶν μαρτυριῶν καὶ συμφορῶν.

Τὰ αὐτὰ ἀτυχήματα ἐπανελήφθησαν καὶ κατὰ τὸν ἀντισυμμοριακὸν πόλεμον. Μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους αὐτοῦ ἡ κατωτέρα θνησιμότης εἰς τὰ πολὺν βαρέα τραύματα ἦτο 15 %, καὶ ἡ ἀνωτέρα 47 %, ἐνῶ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας κατωρθώθη νὰ μειωθῇ αὕτη μεταξὺ 1 % καὶ 8 %.

Αἰφνιδιασμοὺς ἐν τῇ ὑγειονομικῇ στρατηγικῇ δὲν ὑπέστημεν μόνον ἡμεῖς.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἡ Ἑγεία τῶν Γάλλων, εὐρεθεῖσα πρὸ ἑνὸς τεραστίου μετώπου συνεχῶς ἐν κινήσει εὐρισκομένου, συνεχώρησεν ὅλον τὸν ὄγκον τῶν τραυματιῶν εἰς τὴν νότιον Γαλλίαν. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν βαρείας ἀπωλείας εἰς νεκροὺς, ἀναπήρους καὶ ἄλλους, παθόντας δυσιάτους διαπυήσεις. Κατὰ τὸν πόλεμον χαρακωμάτων ἀνέκυψαν ἄλλα δξύτατα καὶ ἐπικίνδυνα προβλήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρῶτιστον ἦτο ἡ ἀπειλὴ διαλύσεως τοῦ Γαλλικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ ἐπιδημιῶν.

Ὁ Γαλλικὸς στρατὸς ἐσώθη τότε χάρις εἰς τὸ σχέδιον ἐμβολιασμῶν τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου ἡμῶν H. Vincent καὶ διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς

* M. MANOUSSAKIS : Plan de l'organisation sanitaire Nationale. Directives nouvelles.

λόγους τοῦ στρατάρχου Φόξ, ὑπὸ τὸν θόλον τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, «ἡ Γαλλία, ἀφοῦ ἐκέρδισε τὴν μάχην τοῦ τυφοειδοῦς, ἠδυνήθη οὕτω νὰ ἀντιστῇ ἐπιτυχῶς καὶ νὰ κερδίσῃ βραδύτερον καὶ τὴν νίκην».

Εὐγνωμονοῦσα εἰτίμησεν τὸν Στρατηγὸν Ἰατρὸν καὶ Ἀκαδημαϊκόν, μὲ τὸ ἴδιον Στρατιωτικὸν μετάλλιον, δι' οὗ τιμᾶ τοὺς Στρατάρχας τῆς νικητάς, ἵνα ὑποδηλωθῇ οὕτως ὅτι διὰ τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ἡ νίκη τοῦ Ἰατροῦ εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας πρὸς τὰς νίκας τῶν Στρατηλατῶν.

Ἄλλ' οἱ αἰφνιδιασμοὶ καὶ αἱ συμφοραὶ τοῦ πολέμου ἐκείνου εἶναι μηδέν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἑκατομφόνια τῶν καταστρεπτικῶν βομβαρδισμῶν τοῦ δευτέρου πολέμου. Εἶναι πράγματι δραματικὴ ἡ σειρὰ τῶν ἀπωλειῶν τοῦ Πολωνικοῦ, Ρωσικοῦ καὶ Γερμανικοῦ στρατοῦ εἰς τοὺς ἀποκοπέντας θυλάκους, κατὰ τοὺς εἰς μέγα βάθος ὑποχωρητικοὺς ἐλιγμοὺς κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἐκμηδενισμοῦ κυκλωθεισῶν στρατιῶν, κατὰ τὴν μάχην τῆς Πολωνίας, κατὰ τὴν μάχην τῆς Γαλλίας καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἀναλογιζόμεθα μὲ φρίκην τὸ πρωτοφανὲς δρᾶμα τοῦ Ἰαπωνικοῦ στρατοῦ, ὅστις, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν τοῦ στρατηγοῦ Marshal, εἶχεν ἓνα ἑκατομμύριον διακοσίας χιλιάδας νεκρούς, ἐνῶ ὡς τραυματαῖα ἀνάπηροι ἀναφέρονται μόνον διακόσαιο τεσσαράκοντα χιλιάδες.

Εἷς μέλλων πόλεμος θὰ γίνῃ ἔτι καταστρεπτικώτερος. Καὶ ἐνώπιόν μας θὰ τεθοῦν ἔτι δεινότερα προβλήματα ἀπωλειῶν. Θὰ ἐπιδράσουν δὲ ταῦτα βαθύτερον καὶ εἰς ἀνυπολογίστως μεγίστην κλίμακα, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν γένει «πολεμικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας καὶ τῆς Ἐθνικῆς ζωῆς, καὶ δὴ τόσον, ὥστε νὰ θέσουν εἰς κίνδυνον αὐτὰ καὶ μόνον τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου ἀναλόγως τοῦ τρόπου ἀντιμετωπίσεώς των.

Ἐν ἓκ τῶν προβλημάτων τούτων εἶναι τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα, τοῦ πῶς ἕκαστον ἔθνος θὰ παρασκευάσῃ τὰς ὑγειονομικὰς δυνάμεις αὐτοῦ, πρὸς ἀντιμετώπισιν τόσων κινδύνων, καὶ πῶς θὰ μετατρέψῃ τὴν ἐν εἰρήνῃ ὑγειονομικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κράτους διὰ τὰς ἐν πολέμῳ ἀνάγκας, καὶ κυρίως, πῶς θὰ ρυθμίσῃ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς ἐπ' ὠφελείᾳ οὐ μόνον τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ.

Μὲ τὴν προοπτικὴν ταύτην βλέπομεν ἀνακύπτοντα τὰ μέγιστα τῶν προβλημάτων, ὅπως :

α') Τῶν νέων προσανατολισμῶν εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν ἐκπαίδευσιν πρὸς μὲν ὀφθαλμολογίαν καὶ χειρουργίαν καὶ ἄλλων εἰδικῶν.

β') Τὰ ζητήματα τῆς καταλλήλου ὀργανώσεως τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ τίθενται αὐταὶ ἄνευ χρονοτριβῶν εἰς τὴν ἐμπόλεμον λειτουργίαν.

γ') Τὰ ζητήματα κατανομῆς τῶν πόρων, μὲ βάσιν τὴν ἐξασφάλισιν αὐταρκειᾶς εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματα.

δ') Τὸ μέγιστον, τέλος, θέμα τῶν σχετικῶν πρὸς τ' ἀνωτέρω σχεδίων ἐνεργείας καθὼς καὶ ἐπὶ ἄλλων γενικῶν προβλημάτων, ὅπως λ. χ. τῆς αἱμοδοσίας, τῆς ὑγειονομικῆς ἀντιστάσεως ἐπὶ ἀτυχοῦς ἀγῶνος, τῆς βιολογικῆς ἀμύνης ἐκ τοῦ βακτηριολογικοῦ πολέμου.

Ἐκ τῆς ἀπλῆς καὶ μόνον ἀπαριθμήσεως ταύτης καταφαίνεται, ὅτι τὴν σήμερον ἡ Στρατηγικὴ θεώρησις τοῦ πολέμου ἀπὸ ὑγειονομικῆς σκοπιᾶς εἶναι ἀπαράιτητον συστατικὸν τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ λοιπῶν ἐνοχλήσεων τῆς πολεμικῆς Ἑγεσίας. Ἡ ὑγειονομικὴ θεωρία δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ἐν ἐπιτυχῆς συμπλήρωμα τῆς γενικῆς στρατηγικῆς, ἀλλ' ἐν ἐκ τῶν τριῶν βασικῶν δομικῶν στοιχείων αὐτῆς.

—Ἐπιχειρήσεις,

—Ἐφοδιασμοί,

—Ἑγεία,

Ταῦτα εἶναι τὰ τρία ἰσότιμα καὶ ἰσοσκελῆ ἐρίσματα πάσης εὐσταθούσης Στρατηγικῆς.

Ἦδη μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον ἡ ἀντίληψις αὕτη κατέκτησεν ἕδαφος, ἡ ὁποία ἐνισχύθη πολὺ μὲ τὴν πείραν τοῦ τελευταίου πολέμου.

Ἐπενθυμίζεται σχετικῶς ὅτι, ἂν εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ ὑγειονομικὸν θέμα ἐθεωρήθη ἤδη κατὰ τὸν λήξαντα πόλεμον τόσον σοβαρόν, ὥστε αὐτὸς οὗτος ὁ Πρωθυπουργὸς νὰ ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ προσωπικῶς, πόσον μᾶλλον ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν διαθέτομεν τοὺς πόρους τῶν Εὐρωπαϊκῶν, πρέπει νὰ ἀναλογισθῶμεν τὴν ἐπιταγὴν τῆς περὶ τούτου εἰδικῆς φροντίδος.

Τὸ δύσκολον πρόβλημα δὲν εἶναι ἡ ἀπλῆ ὀργάνωσις τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τῶν Ἐνόπλων δυνάμεων. Ἡ μεγάλη δυσκολία ἐγκεῖται εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ἐθνικῆς ὀργανώσεως.

Τὸ μέτωπον, λόγῳ τῆς ρευστότητος τῶν συνθηκῶν, ἀπαιτεῖ ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν μικροῦ ὄγκου καὶ μεγάλης ὑγειονομικῆς τέχνης. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἀπηλλαγμένον μὲν τῆς ρευστότητος ταύτης, ἀλλὰ παρουσιάζει ἕκτασιν, διὸ καὶ ἡ ὑγειονομικὴ αὐτοῦ ὀργάνωσις θέτει ὀξὺ τὸ πρόβλημα καλύψεως πολλῶν ἀναγκῶν καὶ περιθάλψεως ἀθρόων τραυματιῶν. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ θὰ ἔχωμεν μᾶζαν παρουσιαζομένην ἀπροβλέπτως. Εὐλόγως θὰ ἰλιγγιᾷ πᾶς τις πρὸ τῆς οὕτως ἀνακυπτούσης εὐθύνης.

Ἐνώπιον ταύτης εὐρισκόμενα ὅλα τὰ Κράτη ἀναζητοῦν ἐν ἀγωνίᾳ νέον

σχέδιον υγειονομικῆς ὀργανώσεως, διὰ νὰ καλυφθοῦν ἀπὸ τὴν τεραστίαν ταύτην ἀπειλήν.

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνώπιον ὑμῶν, τίνι τρόπῳ ἀντιμετωπίζομεν τὸ πρόβλημα τοῦτο.

Ἐν πρώτοις ἐσκέφθημεν, τίνι τρόπῳ θὰ κατορθωθῆ, ὥστε νὰ μὴ παρουσιάσωμεν υγειονομικὴν λείαν πολέμου εἰς τὸν ἀντίπαλον, διότι, ὡς γνωστόν, τὸ υγειονομικὸν δυναμικὸν δὲν πρέπει νὰ φθίρειται, ὡς ὄν δυσαναπλήρωτον. Καὶ δεύτερον ἐθέσαμεν ὡς προοπτικὴν νὰ μὴ παραβῶμεν τὰς ἀνθρωπιστικὰς μας ὑποχρεώσεις καὶ ἔναντι τῶν πολεμίων ἀκόμη.

Εἰς τὴν πρακτικὴν μας λύσιν ἐθέσαμεν ὡς σκοπὸν τὸ γεγονός ὅτι, ἐνῶ ἄλλα Ἕθνη διαθέτουν σοβαρὰς ὑπηρεσίας Κρατικὰς, Δημοτικὰς καὶ Φιλανθρωπικὰς, ἡμεῖς εἴμεθα πτωχοί. Ἀνεζητήσαμεν λοιπὸν τὸν τρόπον νὰ καταστήσωμεν τὰς ἀσθενεῖς μας ταύτας υγειονομικὰς δυνάμεις ὅσον τὸ δυνατόν ἰσχυροτέρας καὶ νὰ ὀργανώσωμεν νέας, ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιαῦται.

Ἐπεζητήσαμεν τέλος ἕνα τύπον σχεδίου, ὅπερ νὰ καλύπτῃ τὴν χώραν καὶ τὸν Στρατὸν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τοῦ πολέμου. Ποιούμεθα ἔκκλησιν εἰς εὐγενῆ πρὸς τοῦτο ἀμίλλαν μεταξὺ ἐπιστημόνων, Ἐπιτελείων, Ὄργανώσεων καὶ Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀναζητήσῃ τῶν καλλιτέρων πρὸς τοῦτο λύσεων, ὅπως τὰ πάντα καταστοῦν ἔτοιμα ἀπὸ τοῦδε, ὥστε ἡ ἐπιστράτευσις νὰ μὴ ἔχῃ μετὰ ταῦτα εἰ μὴ νὰ ἐπιφέρῃ ἕλαχίστας συμπληρώσεις καὶ δὴ μόνον ὡς πρὸς τὴν κάλυψιν τῶν Ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τινων εὐαρίθμων στόχων, μᾶς ἀπασχολεῖ συνεχῶς τὸ πρωταρχικὸν τοῦτο πρόβλημα τῆς ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν τοῦ πολέμου ἀποτελεσματικότητος τοῦ Σχεδίου ἀμύνης.

Ὅλον τὸν κόσμον ἔχει ἀναστατώσει ὁ θεμελιώδης οὗτος ὄρος, διότι ὅλοι προαισθάνονται ὅτι αἱ ὄραι αὐταὶ εἶναι αἱ πλέον κρίσιμοι δι' ὅλα τὰ Ἕθνη.

Τὸ Σχέδιον τὸ ὁποῖον ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ προτείνωμεν ἀποβλέπει ἀκριβῶς εἰς τοῦτο. Κατ' αὐτὸ ἡ υγειονομικὴ ὀργάνωσις εἶναι ἐνιαία καὶ στηρίζεται εἰς δύο σκέλη:

Α'. *Εἰς τὴν τακτικὴν υγειονομικὴν διάταξιν τῶν Ἐνόπλων δυνάμεων.*

Β'. *Εἰς τὴν γεωγραφικὴν υγειονομικὴν διάταξιν γενικῶς τῆς χώρας.*

Ἀφοῦ σύνολον τὸ Ἕθνος διεξάγει τὸν πόλεμον, τὸ υγειονομικὸν Σχέδιον πρέπει νὰ προστατεύῃ, ὄχι μόνον τὸ ὄργανον τοῦ πολέμου, τὰς Ἐνόπλους δηλαδή δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ σύμπαντα τὸν ὀργανισμὸν τοῦ Ἕθνους.

Ὅθεν ἐπιτακτικῇ Ἐθνικῇ ἀνάγκῃ ἐπιβάλλει, νὰ δοθῆ ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ ἀνάπτυξις πρὸ παντός καὶ κυρίως εἰς τὰς ὑπηρεσίας Ἐρυθροῦ Σιανροῦ, τὰ Δη-

μοτικά, Κρατικά, και λοιπά ιδρύματα. Συνιστώμεν νὰ στρέφη τὸ Κράτος συνεχῶς καὶ μὲ ἀδιάκοπον προσοχὴν τὸ βλέμμα πρὸς βορρᾶν, ἕως ὅτου ὅλαι αἱ ἐπαρχιακαὶ πόλεις, ὅλα τὰ σπουδαῖα βιομηχανικά, ἀγροτικά καὶ ἐργατικά κέντρα, ὅλοι οἱ ὀργανισμοὶ καὶ ὀργανώσεις συμπληρώσουν, βοηθούμενοι καταλλήλως, τὰς χειρουργικὰς τῶν ἰδία ἐγκαταστάσεις καὶ ὀργανωθῶν, ὥστε νὰ λειτουργοῦν ἀπὸ τοῦδε ὑπὸ τὰς κατευθύνσεις καὶ τὰς γενικὰς ὁδηγίας τῆς Ἑθνικῆς κινητοποιήσεως. Τοῦτο ἐννοοῦμεν ὡς γεωγραφικὴν κάλυψιν, τοῦτο δὲ καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον οὐσιῶδες καὶ νέον γνῶρισμα τοῦ σχεδίου ἡμῶν.

Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ κεντρικὴ αὕτη γραμμὴ τοῦ σχεδίου μας συμπίπτει ἀπολύτως μὲ τὴν σταθερὰν ἐπιδίωξιν τῆς Πολιτικῆς ἡγεσίας τῆς χώρας, ἵνα ἐξασφάλισῃ μίαν ἡμέραν εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς ὑπαίθρου, ἐν ἰσοτιμίᾳ στοργῆς, οὐσιαστικὴν ὑγειονομικὴν περίθαλψιν. Ὅθεν τὸ σχέδιον ἡμῶν προβλέπει δι' ἐν μέγιστον ἠθικὸν ζήτημα, δι' ἐν ζήτημα ἐν εἰρήνῃ ζωτικῆς σημασίας παρ' ὅλον ὅτι ἀπροβλέπει τοῦτο εἰδικῶς νὰ προστατεύσῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Τὸ τοιοῦτον πρέπει νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ πολὺ.

Ὅ,τι προτείνομεν θὰ ἀπαιτήσῃ θυσίας, ἀλλὰ τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἀνάγκην, ἀφοῦ οἱ ἐχθροὶ τῆς ἐλευθερίας γνωρίζουν καλῶς ὅτι διὰ νὰ καταλυθῇ αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ πρέπει πρῶτον νὰ ὑποδουλωθῇ ἡ Ἑλλὰς ὡς πνεῦμα καὶ ὡς χώρα. Συνεπῶς, ἐὰν ἄλλοι τινὲς δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἀναγνωρίσουν, ὡς θεμελιώδη στρατηγικὸν παράγοντα, τὴν ἐξασφάλισιν ὑγειονομικῆς περιθάλψεως εἰς τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ, ὅμως ἡμεῖς, οἱ κατοικοῦντες τὴν ἱερὰν ταύτην γωνίαν τῆς γῆς, ὀφείλομεν νὰ θέσωμεν αὐτὴν εἰς τὸ θεμέλιον τῆς πολεμικῆς μας σκέψεως.

Εἰσερχόμενοι ὅμως εἰς τὸν ὑποδεικνύμενον δρόμον, τὸν ὁποῖον καὶ μακρὰν ἀπειλῆς πολέμου θὰ ἠκολούθει ὀπωσδήποτε τὸ Κράτος, ἐν τῇ προσπαθείᾳ νὰ ἐξασφάλισῃ τὴν ὑγειονομικὴν περίθαλψιν εἰς τὸν λαόν, ἐπιβάλλεται νὰ ἔχωμεν πρακτικὸν πνεῦμα.

Ὁ συλλογισμὸς μας ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἐν εἰρήνῃ χρειάζεται κυρίως νὰ διαθέτωμεν εἰς ἕκαστον Νομὸν μίαν συγχρονισμένην χειρουργικὴν μέριμναν καὶ Βιολογικὴν προστασίαν. Ὅθεν αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς χρειάζεται καὶ ἐὰν γίνῃ πόλεμος. Προτείνομεν λοιπὸν νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐπισπεύδοντες τὴν ἄμεσον ὀργάνωσιν τῶν χειρουργείων τοῦ Κράτους, ὥστε νὰ τελοῦν ταῦτα ἐν ἐπιφυλακῇ ἀπὸ τοῦδε¹. Εἰς δεύτερον χρόνον θὰ μεριμνήσωμεν διὰ τὴν εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀπόκτησιν ἐφεδρείας.

¹ Βλέπε ἀνακοίνωσιν ἡμῶν 18 Ὀκτωβρίου, ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν ἐργαστηρίων, κατὰ μεγάλα Κρατικά διαμερίσματα (Θράκη - Μακεδονία - Ἠπειρος κτλ.).

Ἡ βίασις εἶναι νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν πρῶτον, νὰ τὰ ἐπανδρώσωμεν καὶ νὰ τὰ ὀργανώσωμεν ἀπὸ τοῦδε ἔφ' ὅλων τῶν πιθανῶν ἐνεργειῶν ἀναπτύξεως, κλιμακώσεως ἀλλὰ καὶ ἐπανόδου αὐτῶν εἰς εἰρηνικὴν σύνθεσιν.

Ἐὰν δὲν δυνηθῶμεν ἢ δὲν προφθάσωμεν νὰ συμπληρώσωμεν τὴν χειρουργικὴν μας κάλυψιν, τότε ἐκεῖ τοῦλάχιστον ὅπου διαθέτομεν τοιαύτην πολιτικὴν ἢ στρατιωτικὴν, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν, ἔστω καὶ ἀτελεῖ, *δφείλομεν νὰ τὴν σεβασθῶμεν ἀπολύτως καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν δεῦτερον καὶ οὐσιώδη χαρακτήρα τοῦ σχεδίου μας.* Ἀλλοίμονον, ἐὰν τὴν διαταράξωμεν ἢ τὴν ἀπογυμνώσωμεν, χρησιμοποιῶντες τὰ ἐν χρήσει σχήματα ἐπιστρατεύσεως. Αὐτὸ θὰ εἶναι αὐτόχροημα ὑγειονομικῆς αὐτοχειρίας καὶ τοῦτο, διότι κατὰ τὴν πλέον κρίσιμον περίοδον ἑνὸς πολέμου, ἦτοι τὴν περίοδον τῆς γενικῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ συγκεντρώσεως τῶν Ἐθνικῶν δυνάμεων, ἡ ὑγειονομικὴ μας μηχανὴ θὰ λειτουργῇ μὲ πλεῖστα κενά, ἕως ὅτου δὲ εἰσέλθῃ τὸ ἐπιστρατευόμενον προσωπικὸν εἰς τὸν ἀγῶνα, *θὰ χάσωμεν ἴσως τὸ πᾶν.* Προτείνομεν δηλαδὴ ἐνιαίαν Ὑγειον. ὀργάνωσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μὴ ὑποκειμένην εἰς ἐπιστρατευτικὰ ἀναμοχλεύσεις.

Ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς προσφέρει ἀκριβῶς ἐν πολέμῳ πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας, διότι δὲν θίγονται τὰ ἰδρύματά του, ἅτινα λειτουργοῦντα καλῶς, ὡς ἔχουν ἐν εἰρήνῃ, τίθενται ἀμέσως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Στρατοῦ χωρὶς χρονοτριβὰς καὶ ἀτόπους ἀναπροσαρμογὰς. Ἐκτὸς τούτου συντρέχει τὴν χώραν ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καὶ διὰ νέων ἀρτιωτῶν Νοσοκομείων, τὰ ὁποῖα συγκροτεῖ μόνος καὶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ διαταράξῃ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ τοῦτο, διότι ὢν πλήρως ἐνήμερος τῶν πόρων του καὶ γνωρίζων καλῶς πρόσωπα καὶ πράγματα, πράττει ὅ,τι πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὴν συγκρότησιν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν. Τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀποτελεσματικότητά ταύτην καὶ τῶν ἄλλων ἰδρυμάτων δὲν πρέπει νὰ στραγγαλίσωμεν δι' ἐπιστρατευτικῶν ἀναπροσαρμογῶν καὶ ἀναχωνεύσεων, ἐν ἐπιλόγῳ διὰ τῆς λεγομένης στρατικοποιήσεως.

Εἰς τὴν γεωγραφικὴν κάλυψιν, ἣν διαθέτομεν ἀπὸ τοῦδε, καὶ ἐκείνην, ἣν θὰ προφθάσωμεν ν' ἀναπτύξωμεν *δφείλομεν νὰ δώσωμεν ἐνιαίαν*, ὡς ἐλέχθη, *ἀποστολήν, μίαν καὶ τελείαν, τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν εἰς ἕκαστον διαμέρισμα, ἀδιακρίτως, ἐὰν αἱ ἀνάγκαι αὗται ἀφοροῦν εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις ἢ εἰς τὸν ἄμαχον πληθυσμόν. Καὶ οὗτος εἶναι ὁ τρίτος βασικὸς χαρακτήρ τοῦ σχεδίου μας.*

Ἐνοποιοῦντες ὅλας τὰς ὑπηρεσίας ἀπὸ ἀπόψεως σκοποῦ (ἀποστολῆς), θὰ ἔχωμεν εἰς ἕκαστον χῶρον μίαν καὶ μόνην ὑπηρεσίαν ὑπεύθυνον, ἐν καὶ μόνον σύστημα λειτουργίας, ἕνα σκοπὸν καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σκοποῦ ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ ὑγειονομικὸν σῶμα, μὲ τὴν φυσικὴν του ἐπιστημονικὴν πειθαρχίαν, ἱεραρχίαν καὶ ψυχικὴν ἐπαφήν. Οὕτω θὰ διαθέτωμεν ὑπηρεσίας

λειτουργούσας ὑπὸ τοὺς πλέον εὐνοϊκοὺς ὄρους, ὑψηλοῦ φρονήματος καὶ ἀποτελεσματικῆς ἀποδόσεως. Οὕτω εὐρισκόμεθα συνεπεῖς καὶ πρὸς τὸν γενικὸν στρατηγικὸν κανόνα τῆς οἰκονομίας δυνάμεων, ὅστις, αὐτὸς καὶ μόνον, θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ καλύψωμέν πως τὴν χώραν καὶ εἰς τὸ σύνολον αὐτῆς.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης θὰ προκύβουν τρία ἐπὶ πλέον μεγάλης Ἐθνικῆς σημασίας διὰ τὴν χώραν ὀφέλη, ἧτοι :

α') Καλύπτομεν τὰς ἐπαρχίας ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου μὲ ἴσην στοργήν, ἐνῶ συγχρόνως βαδίζομεν εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ εἰρηνικοῦ προγράμματος Κρατικῆς μερίμνης.

β') Δὲν παρουσιάζομεν εἰς τὸν ἐχθρὸν ὑγειονομικὰς δυνάμεις ὡς λείαν πολέμου καὶ γ') ἐὰν προσωρινῶς ἀτυχήσωμεν, ἔχομεν ἐλπίδας νὰ ἐπανεύρωμεν, μετὰ τὴν τελικὴν νίκην, τὸν ὑπὸ κατοχὴν περιελθόντα πληθυσμόν, διότι δὲν θὰ μείνη μόνος καὶ ἄνευ ἰδρυμάτων περιθάψεως εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐὰν πράγματι ἐπιζητήσωμεν νὰ καλυφθῶμεν ἐν πολέμῳ, στηριζόμενοι κυρίως εἰς τὴν οὕτω ὀργανωθεῖσαν πολιτικὴν χειρουργικὴν διάταξιν, θὰ ἔχωμεν τὸ μέγιστον πλεονέκτημα, ὅτι μὲ τὴν πρώτην κανονίαν θὰ δυνάμεθα νὰ συνδέσωμεν τὴν χειρουργικὴν αὐτὴν ὀργάνωσιν μὲ τὸν στρατόν, χρησιμοποιοῦντες εἰς τὰς κυρίας ἀρθρώσεις τοῦ συνδέσμου τοὺς φυσικοὺς Διευθυντὰς τῶν ἰδρυμάτων, ἐπιστρατεύοντες αὐτούς. Ἄνὰ πᾶσαν ἄλλιν στιγμὴν ἐπὶ ὑποχωρήσεως, δυνάμεθα νὰ τὴν ἀποσυνδέσωμεν. Γνωρίζομεν ὅλοι ὀπόσῃν τεραστίαν σημασίαν κέκτηται τὸ πλεονέκτημα τοῦτο εἰς συγχρόνους πολέμους μὲ τὴν ἄμπωτιν καὶ παλίρροιαν τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ στρατοποίησις τῶν πολιτικῶν ὑγειονομικῶν ἰδρυμάτων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπεκτείνεται περισσότερον, διότι ἀχρηστεύει αὐτὰ ἔστω καὶ μερικῶς. Μόνον οὕτω ὑπάρχει ταυτοχρόνως τρόπος νὰ διατηροῦν τὰ ἰδρύματα νοσηλείας νομίμως τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ιδιότητα καὶ νὰ ἐμπίπτουν αὐτομάτως εἰς τὴν προστασίαν τῶν διεθνῶν νομίμων. Οὕτω δὲν λεηλατοῦνται ὡς λεία πολέμου, ἐπανευρισκόμενα, ὅταν ἡ τύχη τῶν ὀπλων μᾶς εὐνοήσῃ ἐκ νέου.

Καὶ τώρα, ἀφοῦ συνεπληρώσαμεν τὸν σκελετὸν τοῦ Σχεδίου μας, ὀφείλομεν μίαν ἀποσαφήνισιν ὡς πρὸς τὴν προοπτικὴν μας διὰ τὰς καθαρῶς ἐκστρατευτικὰς ὑγειονομικὰς δυνάμεις. Ἡ γραμμὴ μας εἶναι ν' ἀποφύγωμεν πάσῃ θυσίᾳ ὑπέρβασιν ὀρίων τινῶν, περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἀδυστηρῶς ἀναγκαίαν δύναμιν, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως ἐπὶ ἐκτάκτων ἀπωλειῶν. Θὰ προσέξωμεν ἰδίᾳ, τὸν εὐστοχὸν προσανατολισμόν, τὰς εὐχερείας κλιμακώσεως καὶ συγκεντρώσεως καὶ τὴν ὑποκατάστασιν αὐτῶν διὰ δυνάμεων Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὥστε νὰ μὴν αἰχμαλωτίζωνται.

Ἐχομεν δοκιμάσει κατὰ τὸν συμμοριακὸν πόλεμον μίαν ὀργάνωσιν, ἣν

ονομάζομεν «*πυρηνικήν*» και ἤτις μᾶς ἔδωκε λαμπρὰ ἀποτελέσματα. Περὶ αὐτῆς ὠμιλήσαμεν ἤδη εἰς πρόδρομον ἀνακοίνωσίν μας και θὰ ἐπανέλθωμεν ἀλλαχοῦ ἐπ' αὐτῆς, καθόσον ἐπιειγόμεθα ἤδη νὰ καταλήξωμεν μὲ μίαν ἐνδιαφέρουσαν πρόβλεψιν, τὴν ἑξῆς :

Ἐὰν μία χώρα ἀποστῆ ἀπὸ τὸν κανόνα, ὃν προτεινομεν δηλ. τῆς ἐνιαίας γεωγραφικῆς διατάξεως και ἀποβλέψει, ὅπως προβλέπουν τὰ παλαιὰ Σχέδια, εἰς τὴν ὀργάνωσιν χωριστῆς ὑγειονομικῆς διατάξεως διὰ τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν και χωριστῆς διὰ τὰς Ἐνόπλους δυνάμεις θὰ συμβοῦν τὰ ἑξῆς, ἅτινα ἔχομεν σταθμίσει καλῶς και ἐπανειλημμένως.

Πρῶτον, θὰ διακινδυνεύσῃ νὰ τὴν εὕρῃ ὁ πόλεμος ἀπροετοίμαστον και μὲ πλήρη ἀδυναμίαν σχηματισμοῦ ἐφεδρείας.

Δεύτερον, ἐπὶ ἀτυχίας και ὑποχωρήσεως θὰ εὕρεθῇ ἡ χώρα πρὸ μεγίστων δυσχερειῶν ἀνασυγκροτήσεως τῶν καταλαμβανομένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ Νοσοκομείων, ἰδίᾳ ἐὰν στερεῖται ἀναλόγου Ἐθνικῆς βιομηχανίας, ὅπως ἡμεῖς.

Και τέλος θὰ ὑποστῇ ὅλας τὰς συνεπείας τῆς συγκεντρώσεως, καθηλώσεως και ἀπομονώσεως τῶν μέσων, ἐπ' ὠφελείᾳ μόνον τοῦ ἐχθροῦ.

Περὶ ἐνιαίας Ἀνωτάτης Ὑγειονομικῆς ἡγεσίας

Ὅλιγα τινὰ θὰ λεχθοῦν διὰ τὸ Δόγμα τῆς ἐνότητος και εἰς τὴν Ἑγεσίαν. Θὰ εἴμεθα πολὺ σύντομοι, διότι τὸ ζήτημα ἔχει ὠριμάσει.

Κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἀνέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοῦ δείγματος τούτου και ἀνεγνωρίσθη πρῶτον, ὅτι ἡ κεντρικὴ ὑγειονομικὴ εὐθύνη ἦτο εἰς τὸ ἔπακρον πολυσύνθετος και ἐκ τῶν μεγίστων.

Πρῶτον, διότι ὁ κύκλος τοῦ ἐνδιαφέροντός της ἐστρέφετο περὶ τὰς ὑγειονομικὰς ἐπιχειρήσεις ὑπὸ ἐντελῶς δυσκόλους περιστάσεις και δεύτερον, διότι περιέκλειε και ἐνδιεφέρετο αὕτη διὰ :

- α) Τὴν Ὀργάνωσιν τῶν Πανεπιστημιακῶν σπουδῶν.
- β) Τὴν κατεύθυνσιν εἰς τὰς Ἱατρικὰς εἰδικότητας.
- γ) Τὴν Νοσοκομειακὴν και ἐν γένει ὑγειονομικὴν ὀργάνωσιν τῆς χώρας.
- δ) Τὴν ἐθνικὴν τέλος βιομηχανίαν φαρμάκων.

Ὅθεν ἀρχικῶς ἡ κεντρικὴ αὕτη ὑπηρεσία ἐπλαισιώθη μὲ ἓνα Συμβούλιον γνωμοδοτήσεων διὰ ν' ἀντιμετωπίζωνται ἀρμοδίως ὅλοι αἱ εὐθῦναι και εἰς δευτέρον τι στάδιον τὸ Συμβούλιον τοῦτο ἀπέβη συντονιστικόν. Εἰς τὸ στάδιον τοῦτο εὐρίσκειται σήμερον και ἡ παρ' ἡμῖν κρατοῦσα ἄποψις.

Ἀντιπαρερχόμεθα τὰς ἀτελείας τοῦ παρωχημένου πλέον σταδίου τούτου

καὶ σπεύδομεν νὰ ἐκθέσωμεν δι' ὀλίγων, πῶς ἐννοοῦμεν καὶ πῶς διαγράφεται ἡ εὐθύνη τῆς κεντρικῆς ταύτης ὑπηρεσίας κατόπιν τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐξελίξεων καὶ τῆς σχετικῆς κριτικῆς. Καὶ ἐν πρώτοις πρέπει αὕτη νὰ γνωρίζῃ νὰ ἐξερευνᾷ τὸν πολεμικὸν ὀρίζοντα ὄχι μὲ γενικὸν ἀλλὰ μὲ αὐστηρῶς ὑγειονομικὸν βλέμμα, διότι τότε μόνον θὰ διακρίνῃ τὰ προβάλλοντα ὑγειονομικὰ προβλήματα.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ἔχῃ αὕτη σαφῆ γνώσιν τῶν ὑγειονομικῶν προβλημάτων τῶν πεδίων μαχῶν τοῦ ἐθνικοῦ γεωγραφικοῦ χώρου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ νὰ εἶναι ἐνήμερος τῆς ὅλης ὑγειονομικῆς ὁργανώσεως τῆς χώρας ἐπὶ τῆς τεχνικῆς πλευρᾶς ὡς καὶ τῶν δυνατοτήτων ἀποδόσεως αὐτῆς εἰς τὸν ἐν γένει ὑγιον. τομέα. Μόνον ἐν γνώσει τῶν βασικῶν τούτων προϋποθέσεων θὰ δύναται νὰ συλλαμβάνῃ καὶ νὰ συγκρατῇ καὶ τὸ τρίτον καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς εὐθύνης της ἥτοι νὰ δίδῃ αὕτη πλεον τὴν μορφήν καὶ τὸ εἶδος, ὅπερ ἀπαιτοῦν αἱ περιστάσεις, εἰς τὴν ἐν γένει ὑγειονομικὴν ὁργάνωσιν τῆς χώρας.

Εἰς τὸ ἔργον της τοῦτο δέον νὰ ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος ἀπὸ ἄλλας εὐθύνας, διότι ἄλλως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ὑπὸ τὸ πρίσμα καὶ τῶν μερικῶν της εὐθυγιῶν.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ ἔργον τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνωτάτης Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας εἶναι ἔργον οὐχὶ διοικήσεως ἀλλὰ τέχνης καὶ ἐπιστήμης συνάμα· ἐπιβάλλεται συνεπῶς ἡ ὑπηρεσία αὕτη νὰ εἶναι ἐν πρώτοις ὑγειονομική, δεύτερον τελείως ἀνεξάρτητος καὶ ὑπεύθυνος, καὶ τρίτον πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, διότι μόνον ἐκεῖθεν δικαιουῦται τις νὰ ἐποπτεύῃ καθολικῶς καὶ νὰ εἰσηγῆται πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

*Ἦτο ἴσως μακροσκελὴς ἡ ἔκθεσις αὕτη, ἀπεσκόπει ὅμως νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἐπισήμανσιν τῆς σπουδαιότητος τῆς Ὑγειονομικῆς στρατηγικῆς.

Θὰ ἦτο ἀρκετὴ μία μόνον φράσις διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Θὰ ἦρκει ν' ἀναφερθῆ μόνον ἡ ὑπόμνησις, ἣν ἔκαμεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὁ σεβαστὸς Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Κοσ. Ἀρ. Κούζης, τοῦ ἀρχαίου νόμου τῆς Σπάρτης, καθ' ὃν συσκήνιος τοῦ βασιλέως στρατηγοῦντος ἦτο μόνον ὁ ἰατρός. Θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς ἀναφέρω ἀκόμη τὴν σύγχρονον ἡμῶν μαρτυρίαν, τὴν ἐν εἴδει ὑποθήκης δοθεῖσαν ἀπὸ τὸν στρατάρχην Κυωτέ. Κληθεὶς κάποτε ὁ ἐπιφανὴς οὗτος ἀνὴρ νὰ προεδρεύσῃ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου τῶν Γάλλων χειρουργῶν εἶπε τὰ ἑξῆς εἰς τὸν ἐναρκτήριον λόγον του. «Εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ ἐξένισεν ἡ τιμὴ, πού μοῦ ἐκάματε νὰ προεδρεύσω, στρατιωτικὸς ἐγώ, τῶν ἐργασιῶν ἐπιφανῶν θεραπόντων τῆς τέχνης τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Πρὸς στιγμὴν ἐφαντάσθην, ὅτι μὲ ἐνεθυμήθητε, διότι συμπαθῶ τὴν ὑψηλὴν σας τέχνην καὶ ἔχω λόγους εἰς τοῦτο, διότι ἀπὸ φυσικὴν ἀδεξιότητα στραβοκαταπίνω ἄλλοτε κανένα

ψαροκόκκαλο κι' άλλοτε καμμιὰ σπασμένην κνήμην λαγοῦ καὶ ἔτσι σὰς προσέφερα τρεῖς φορές τὴν ἱκανοποίησιν νὰ μὲ σώσετε ἀπὸ ἀσφυξίαν.

Δὲν ἐβράδυνα ὅμως ν' ἀνακαλύψω τὸν πραγματικὸν λόγον.

Εἶμαι στρατιώτης καὶ συναισθάνομαι βαθύτατα ὅτι, ἐὰν κατώρθωσα νὰ προσθέσω εἰς τὸ ἀποικιακὸν διάδημα τῆς Γαλλίας τὸ μαργαριτάρι τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ Μαρόκου, αὐτὸ τὸ ὀφείλω εἰς τοὺς ἰατρούς.

Γνωρίζω, τί σημαίνει ἡ λέξις αὐτὴ διὰ τὴν ἀποικιακὴν στρατηγικήν.

Διέκρινα καὶ ἐξετίμησα καλῶς τὴν σημασίαν τοῦ Ἰατροῦ εἰς ἀγῶνας τῶν Εὐρωπαϊκῶν εἰς τὴν ἄξενον Ἀφρικανικὴν ἔρημον. Καὶ αἰσθάνομαι ἰδιαιτέρως, ὅτι τὴν πρωτόγονην ἔχθραν, τὸ ἄγριον μῖσος καὶ τὴν σκληρὴν καρδίαν τοῦ Μαροκινοῦ μόνον μὲ τὸν Ἰατρὸν ὑπῆρχε τρόπος νὰ τὴν πλησιάσω καὶ νὰ τὴν μαλακώσω. Δι' αὐτὸ πιστεύω ὅτι, ἐὰν ἐπέτυχον εἰς τὸ ἔργον μου ὡς εἰρηνοποιός, τὸ κατώρθωσα κυρίως χάρις εἰς τὸν ἰατρόν.

Θὰ ἠδυνάμην ἀκόμη, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν γνώμην μιᾶς ἄλλης δόξης τῶν πολέμων εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν ἔρημον, τοῦ στρατάρχου Μονγκόμερου.

Εἰς τὴν ἐκθεσίαν του περὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν θέατρον πολέμου ὁ Στρατάρχης λέγει ὅτι ἐὰν αἱ στρατιαὶ τῶν συμμαχικῶν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν σημερινὴν μάχην μὲ ὑψηλὸν φρόνημα, καὶ ἐὰν τὸ ἠθικὸν ἔμενεν ἀκμαῖον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, τοῦτο τὸ ὀφείλομεν καὶ εἰς τὸ ὅτι οἱ μαχηταὶ μας ἐγνωρίζον ὅτι χάρις εἰς τὴν ὑγειονομικὴν μας προπαρασκευήν, ἀπὸ τοὺς 16 ἄνδρας, ποὺ ἐπιπτον ὑπὸ τὰ βλήματα τοῦ πολέμου οἱ 15 θὰ ἐσώζοντο ὀπωσδήποτε.

Ἡ Ὑγειονομικὴ στρατηγικὴ εἶναι βαρυσήμαντος. Τὸ ἀποδεικνύει ἡ ἄλλυσις αὕτη τῶν ἀπόψεων τῶν Στραταρχῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἡ ἱστορία αὕτη καθιερώνει καὶ τὸ στρατηγικὸν δόγμα. Δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ ἀναβιώσῃ τοῦτο εἰς τὰς ἡμέρας μας, τοῦλάχιστον παρ' ἡμῖν, διότι οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

R É S U M É

Ce plan prévoit une couverture territoriale et le service de santé de campagne. L'organisation de la couverture territoriale s'inspire des principes suivants:

- 1) Être prête dès le temps de paix.
- 2) Rentrer en fonction dès le premier signal d'alarme en se complétant par des éléments mobilisés sur place (caractère essentiel).
- 3) De suffir aux besoins de chaque département même si le jeu des renforts ne peut pas jouer temporairement (indépendance).

4) D'être composé surtout d'Hopitaux Municipaux, Croix Rouge etc. D'être organisé a un service unique quoique composé d'éléments disparats (cohésion, ordre, coordination).

5) De fonctionner aussi bien au profit de la population civile et des armées (économie des forces).

6) De pouvoir être rallié aux armées après simple avis et reprendre aussi facilement son caractère civil (garantie contre les aléas de la guerre des mouvements).

7) De prévoir des éléments mobiles autonomes et spécialisés propres à être lancés provisoirement comme renforts, soit au profit des armées, soit au secours d'autres départements et revenir ensuite a leur point de départ (facilités manœuvrières).

8) De prévoir des éléments propres a fonctionner sous abri souterrain.

9) De posséder son plan de dispersion de déplacement dans les environs, de repli d'évacuation, de fonte sur place, d'augmenter en acordeon et de se fractionner anfin en groupes autonomes.

10) De fonctionner sous les directives générales d'un commandement regional.

11) D'être desservi d'un centre regional d'approvisionnement possédant un dépôt de personnel et des moyens de transports autonomes.

En ce qui concerne l'organisation du service des santé de campagne.

Son plan prévoit des petites unités de véritables équipes ambulantes, possédant une autonomie poussé à l'extrême.

Cette organisation rend les unités très maniables, interchangeables et aptes de manœuvrer et a s'installer a tout terrain, a désservir toutes les formes de combat moderne et toutes les combinaisons des forces armées sans, aucune difficulté a suivre celles-ci, a tous leurs mouvements de manœuvre. Ces unites sont orientées de façon à pouvoir être utilisées, soit d'une manière isolée et en dispersion, soit sous forme de groupe, suivant les nécessités des opérations. Elles opèrent dans les champs de bataille, accostés aux divisions combattantes, comme des sangsues. Leur Base d'attache est toujours une grosse formation sanitaire fixe, ou mobile d'armée ou du territoire, suivant le cas et c'est a cette base d'attache qu'elles reviennent, une fois leur but tactique achevé.

Leur reconstitution matérielle morale et physique et leur instruction tactique et technique en profitent d'autant. Elles sont en effet formées

uniquement de personnel spécialisé, constitue en équipes (admission, transfusion, stérilisation, salle d'opération; soins médicaux etc) possédant chacune son matériel standardisé en collection et emballé a part. Un parc sanitaire d'armée ou une base si on veut est prévue pour renforcer ces unités en personnel et en matériel commun en cas de besoin. Le plan sanitaire de campagne prévoit une large exploitation des installations sanitaires fixes du territoire auprès desquelles recherchent toujours à travailler les unités de campagne et auxquelles elles confient leurs blessés, en cas d'avance ou de repli.

Les lacunes possibles de ce réseau sanitaire du champ de bataille sont comblées par des unités de campagne. En cas d'avance les unités se relèvent en saut de mouton; en cas de repli elles sacrifient une ou plusieurs des équipes de soins médicaux qui prennent en charge tous les blessés non transportables du champ de bataille, mais les autres équipes et spécialement les équipes chirurgicales et leurs satellites (anesthésie, reanimation, transfusion etc.) suivent les troupes dans leur repli et sont immédiatement reconstituées par leur base.

A l'arrière mais assez près du front fonctionne une formation spécialisée, qui reçoit tout le courant des évacuations, assure le triage, fait les opérations nécessaires et canalise les blessés dans les hôpitaux du territoire.

Cette unité est également divisible, autonome et interchangeable; aussi est elle susceptible de fonctionner comme un accordéon grâce a un jeu de renforts appelés des bases. Elle constitue elle même une base avancée des ravitaillements (collections d'unités avancées, sang conservé, matériel de chirurgie etc). Le plan prévoit que tout ce système de forces sanitaires soit organisé instruit et préparé dès le temps de paix et utilisé en temps de guerre, commandé par les propres chefs de chaque service de santé (armée de terre, marine, air, santé publique, croix rouge etc) sous les directives générales, d'un organisme central du Service de Santé national secondé d'un comité consultif constitué par des représentants autousés de tous les services de santé. Le commandant supérieur est unique; il est sous les ordres directs du Chef de l'état major général de la défense nationale. Il est chargé de prévoir et de proposer sous sa responsabilité toutes les mesures et toutes les directives générales de l'organisation, de préparation, d'instruction en temps de paix et de fonctionne-

ment en temps de guerre. il surveille et coordonne le fonctionnement au cours de la guerre sous couvert du généralissime. Vu les nécessités d'une guerre moderne le plan prévoit un profond remaniement des études médicales. Le but vise est la formation, du grand nombre de chirurgiens et des spécialistes d'anesthésie et de réanimation transfusion qui sont nécessaires.

Le plan prévoit l'orientation chirurgicale de l'instruction dans l'école du service de santé création de chaires de chirurgie de guerre aux facultés, la dichotomie des grandes cliniques chirurgicales, afin de créer plus d'unités d'instruction, l'augmentation de la durée des stages dans les services de chirurgie etc.

Le plan prévoit aussi un remaniement dans l'instruction des officiers du corps du service de santé des forces armées au profit de leur perfectionnement en chirurgie en tactique et en stratégie sanitaire.

Enfin pour la croix-rouge il prévoit l'organisation des formations destinées à des missions de caractère plus nettement international et humanitaire.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.— **Sur une relation entre les valeurs moyennes mensuelles de la radiation Solaire observée à 12 stations de l'hémisphère Nord, par M. Jean Xanthakis.** Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάνν. Τριγκαλινοῦ.

Si nous appelons T_i , $i = 1, 2, \dots, 6$ les températures moyennes mensuelles de l'air pendant les mois Janvier-Juin et T_{13-i} , $i = 1, 2, \dots, 6$ celles des mois Décembre - Juillet, on a¹:

$$(1) \quad \frac{T_{13-i}}{T_i} = \frac{P}{1 - e \cdot \cos(L_i - W)}, \quad i = 1, 2, \dots, 6$$

C'est-à-dire, «le rapport $R_i = T_{13-i} / T_i$ des températures moyennes mensuelles de l'air est égal au rayon vecteur d'une ellipse dont l'orientation et l'excentricité changent d'un lieu à l'autre,,.

Cette relation empirique a été vérifiée² à 180 stations de l'hémisphère Nord et à 40 stations de l'hémisphère Sud des zones tempérées.

¹ Jean Xanthakis, «Sur les températures moyennes mensuelles de l'air», Athènes, 1943.

² John Xanthakis, «Relation between the mean monthly air temperatures in the